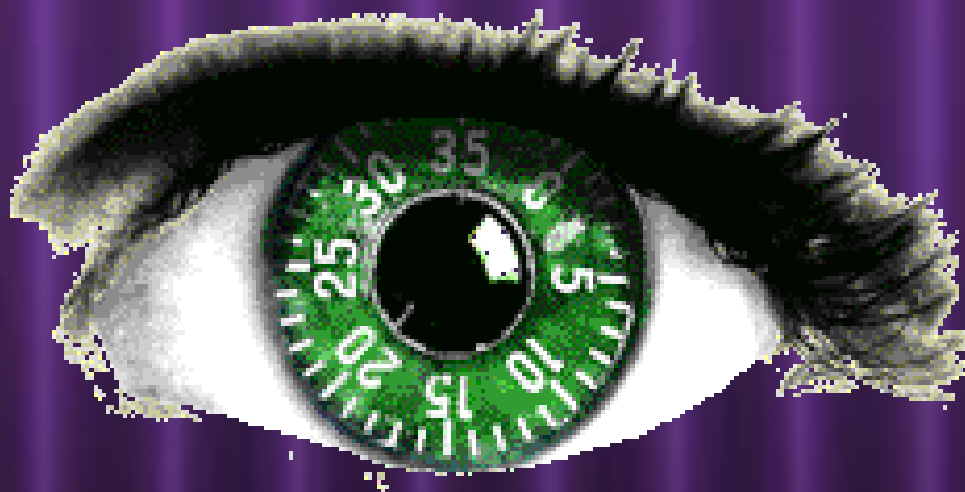

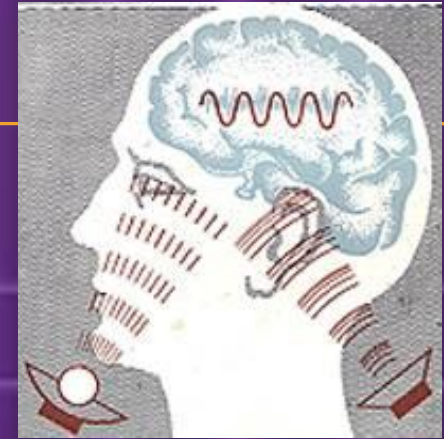
ПРИСТОСУВАННЯ ОРГАНІЗМІВ ДО УМОВ СЕРЕДОВИЩА

Автор: Демченко Н.І.
викладач біології Золотоніського
технікуму ветеринарної медицини БНАУ

Зміст

- × Біологічні ритми
- × Фотоперіодизм
- × Шляхи пристосування організмів до умов середовища

1. Біологічні ритми

Біологічні ритми або просто біоритми - це більш-менш регулярні зміни характеру та інтенсивності біологічних процесів. Біоритм - природний феномен, з яким здоровий організм справляється без наслідків.

Наука, яка розглядає ритмічні процеси від самого їх зародження при заплідненні і до таких складних та масштабних явищ, як річні, сезонні та інші ритми в житті природи, називається біоритмологія.

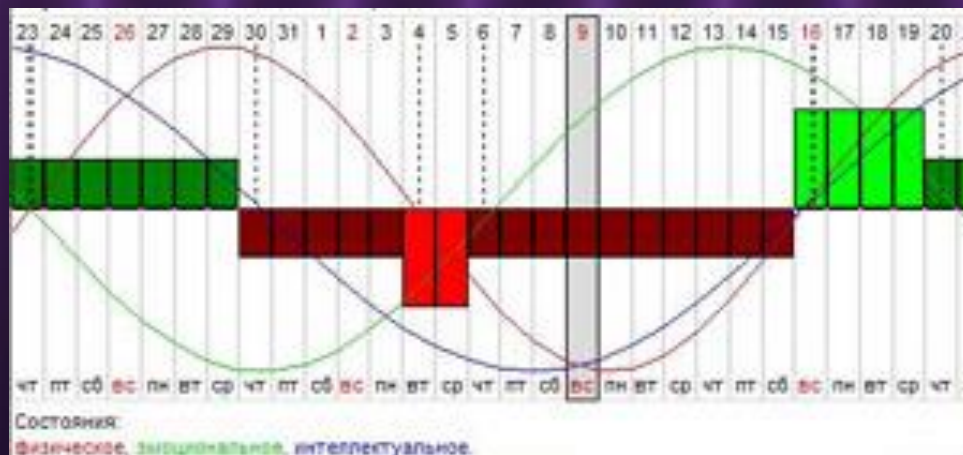
Види біоритмів

Природні біоритми:

- річні;
- сезонні;
- місячні;
- добові;
- припливно-відпливні.

Фізіологічні біоритми:

- ритми роботи серця;
- ритми тиску крові;
- ритми дихання;
- ритми роботи мозку.

Види біоритмів

Останнім часом, згідно з теорією «трьох головних людських біоритмів», з'явилося багато інформації про три періоди 23, 28 і 33 доби, основаних на таких біоритмах:

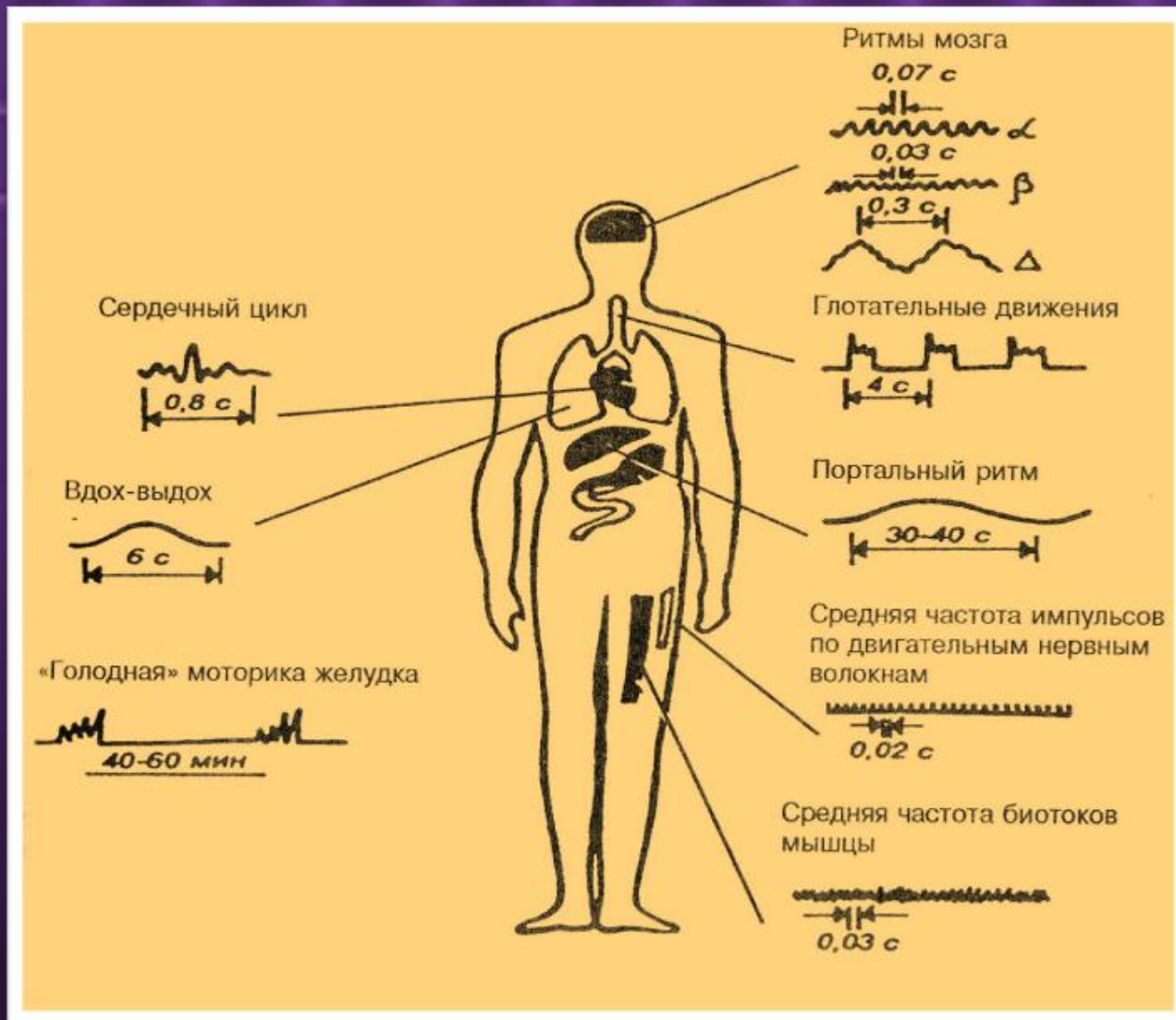
- **фізичний ритм** – тривалість періоду 23 дні, перепад кожні 11,5 днів, що впливає на фізичну силу і силу волі;
- **емоційний або психічний ритм** – тривалість періоду 28 днів, перепад кожні 14 днів, що обумовлює динаміку почуттів, настроїв, творчих сил;
- **інтелектуальний ритм** – тривалість періоду 33 дні, перепад кожні 16,5 днів, що впливає на розумові здібності, концентрацію думок, натхнення.

Природні біоритми

Ритмічність функцій живих організмів визначається природними ритмами. Обертання Землі навколо Сонця має період в один рік, обертання Землі навколо своєї осі - період у 24 години, обертання Місяця навколо Землі - 28 днів. Ці ритмічні процеси призводять до коливань освітлення, температури, вологості, електромагнітного поля, які є показниками часу для «біологічного годинника» живих організмів.

Фізіологічні біоритми

Добові біоритми

Добові ритми є універсальними показниками загального стану людини. Вони повторюються кожні 20-28 годин. Їх ще називають циркадними (від «*cirke*» - біля та «*dias*» - день).

Найважливішим циркадним ритмом є коливання температури тіла: вночі температура найнижча, на ранок вона підвищується, а в другій половині дня, до 18 год., досягає максимального значення.

Щоденно до моменту пробудження в крові підвищується вміст адреналіну, який приводить організм у «бойову готовність». Зниження вмісту адреналіну є умовою спокійного сну. Працездатність людини за час доби також постійно змінюється.

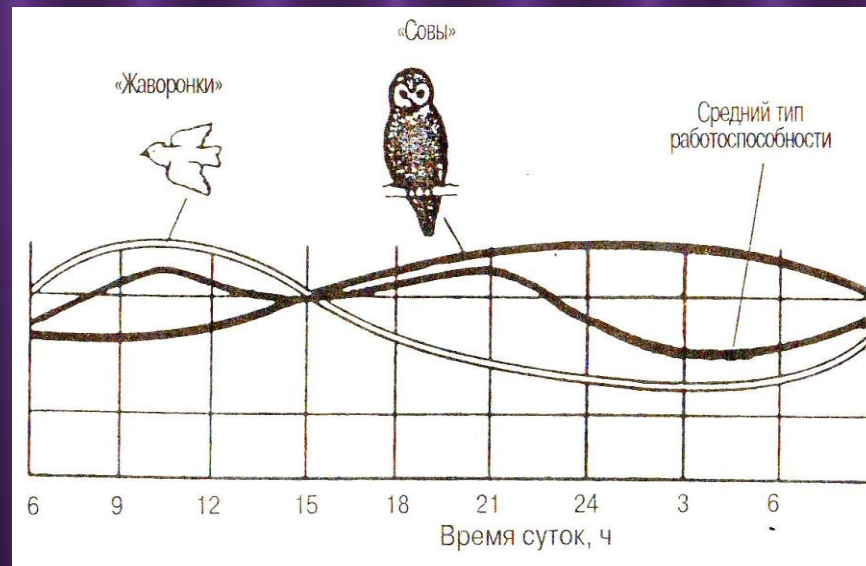

Хронобіологічні типи

Хронобіологія – наука, що вивчає і досліджує періодичні феномени, що протікають в живих організмах в часі та їх адаптацію до них.

Виділяють такі хронобіологічні типи людей:

- жайворонки;
- сови;
- голуби.

“Жайворонки”

- Максимальна працездатність зранку;
- слідування загальноприйнятим нормам;
- безконфліктність;
- спокій в діяльності;
- невпевненість у собі;
- наявність психологічних проблем.

"Жайворонки" активно реагують на навколишню дійсність. Вони схильні до захоплень та ентузіазму, здатні висувати нові ідеї і вказувати нетрадиційні вирішення різних проблем. У той же час особисті невдачі викликають у них сумніви у власних силах, породжують тривогу і хвилювання, погіршують настрій і самопочуття.

“СОВИ”

- Максимальна працездатність ввечері (вночі);
- легко пристосовуються до змін режимів;
- не бояться труднощів та емоційних переживань;
- належать до екстравертів;
- стресостійкі;
- легко відносяться до удач та невдач.

"Сови" відрізняються слабкою реакцією на подразники. Це розважливі люди, схильні до логічного мислення, абстрактних узагальнень. Вони не поспішають з висновками, намагаючись їх досить обґрунтувати. Їх відрізняє прагматизм, хороше самовладання, упевненість в своїх вчинках, а головне - відсутність емоційного переживання невдач.

“Голуби”

Біоритми та показники у “голубів” знаходяться між показниками “жайворонків” та “сов”.

Пік активності фізіологічних функцій припадає на денні години.

Це індивідууми, у яких по аналогії з птахами-голубами біологічна і соціальна активність однаково виражена протягом дня. Наявність у них ранкового піку активності і властива їм психологічна відкритість наближають їх за реакціями на середовищні фактори і станом здоров'я до “жайворонків”, хоча у цих людей встановлений в ранкові години більш низький рівень гормональної активності організму, ніж у “жайворонків”.

2. Фотоперіодизм

Фотоперіодизм – реакція організмів на зміну тривалості світлового періоду дня.

3. Шляхи пристосування організмів до умов середовища

- ✘ **активний** – регулюють власні процеси життєдіяльності не залежно від змін довкілля (температура тіла птахів і ссавців постійна не залежно від температури навколишнього середовища, кактус зберігає вологу не залежно від посухи);
- ✘ **пасивний** – процеси життєдіяльності організмів залежать від змін довкілля (зменшення температури тіла призводить до зменшення температури тіла у холонокровних тварин, заціпеніння);
- ✘ **уникнення** несприятливих змін (міграції риб та птахів, сплячка);
- ✘ **анабіоз** – стан при якому внаслідок уповільнення обміну речовин не помітні прояви життєдіяльності в організмів

Дякую за увагу !!!